

Biomechanická vitalita byla u jednotlivých lip snížena především nevhodnými zásahy do kosterního větvení v minulosti a také vlivem rozsáhlého sucha v posledních letech. U osmi stromů bylo poškození natolik závažné, že bylo nutné jejich odstranění. Týkalo se to i jedné z nejstarších lip, u tří dalších musel být z důvodu bezpečnosti proveden zásah sesazení korun na torzo. U zbývajících 24 stromů bylo provedeno ošetření zdravotním řezem a u čtyř jedinců bezpečnostní vazba. Následně byla alej dosazena jedenácti lipami *Tilia platyphyllos* 'Fastigiata'.

V prostoru vedle věže Zázvorka byl založen trvalkový záhon. Při vstupní části do prostoru valu byl tvarovaným habrovým plotem s dřevěnou brankou oddělen prostor o velikosti cca 7 × 20 metrů, který bude i nadále sloužit jako soukromá část rodiny majitele zámku. Poslední část projektu – sadová úprava s trvalkovými záhony okolo sochy sv. Václava – zůstala zatím nedokončena.

Z celkových nákladů na obnovu valu byla většina uhrazena z dotací získaných z Integrovaného operačního programu EU. Realizace projektu byla zahájena v lednu 2018 a kolaudace proběhla v dubnu 2019. Projekt vegetačních a sadových úprav a arboristické práce byly realizovány regionálními subjekty, stejně jako stavební a projekční práce. Restaurování sochy provedl Milan Šturm (Praha). Technický dozor investora zajišťoval Ing. Jan Chaloupský a archeologický dozor Muzeum a galerie Orlických hor (Mgr. Bohumír Dragoun a PhDr. Martina Beková).

Obnova vnitřních prostor a dvora měšťanského domu čp. 6 v Sobotce

Klára Švábová

V roce 2018 započaly práce na obnově nemovité kulturní památky domu čp. 6 v městské památkové zóně Sobotka opravou západní a jižní fasády. Roku 2019 pokračovaly práce na dvorní fasádě, poté se přesunuly do interiéru, kde pokračovaly i v roce 2020 a částečně také 2021. Ve stejném roce došlo rovněž k rekonstrukci dvora, zdíva oplocení a přilehlých kůlen, které nejsou kulturními památkami.

Zděný městský dům je situovaný na jihozápadním nároží náměstí Míru v Sobotce a sestává ze dvou navzájem propojených objektů, které byly postaveny na středověkých parcelách. Starší, klasicistní část domu tvoří jižní frontu náměstí Míru, mladší část domu směřující do Boleslavské ulice je vystavěna v eklektické podobě. Starší dům v roce 1825 zcela vyhořel a na jeho místě byl r. 1830 vystavěn objekt nový. Ve 2. polovině 19. století byla jižní část klasicistní stavby zbourána a nahrazena eklektickou dvoupodlažní novostavbou, jejíž součástí je také sala terrena s bohatou štukovou výzdobou. Dům v roce 1930 odkoupila pojišťovna Slavie od městské spořitelny v Sobotce, která zde sídlila v letech 1923–1935. Dům byl v průběhu času využíván jako spořitelna, obchodní prostory a k bydlení. V posledních letech nebyla část jeho prostor využívána vůbec.

Předmětem oprav fasád, které proběhly v letech 2018 a 2019, byla mladší eklektická část objektu. V rámci těchto oprav bylo provedeno odsolování zdiva, odstraněn hrubý omítkový nástřik ze sedmdesátých let 20. století a byly zpevněny a fixovány původní omítky. Obdobným způsobem bylo postupováno také při obnově a rekonstrukci ozdobných prvků fasády.

Restaurováním prošel i v této oblasti zcela ojedinělý prostor saly terreny se štukovou secesní výzdobou a poli s iluzivním mramorováním. Součástí původního architektonického řešení byly i kovářské a zámečnické prvky krycích mříží sklepních okének, mříží v horních otvorech nad arkádami saly terreny, kovaná brána do saly terreny a zdobné

↑ Obr. 1. Sobotka, dům čp. 6 po obnově fasád, foto: autorka, 2021

← Obr. 2. Sobotka, dům čp. 6, sala terrena po obnově, foto: autorka, 2021

Obr. 3. Sobotka, dům čp. 6, detail štukové výzdoby stropu interiéru, foto: autorka, 2022

nosníky okapů. Všechny tyto kvalitně řemeslně zpracované, složité pojaté a velice zdobné prvky byly pečlivě restaurátorsky repasovány.

Citlivý přístup byl zvolen při úpravách dispozic, ty byly maximálně zachovány a respektovány, na oddělení místností bylo užito pouze lehkých příček. Větší zásahy si vyžádaly stropy nad 2. NP, jejichž dřevěné konstrukce se v průběhu rekonstrukce ukázaly jako degradované a bylo nutno přistoupit k jejich částečné výměně a protézování.

V interiéru stavby se zachovalo množství autentických historických prvků, jako např. dveře plné kazetové i se zasklením s dekorativními pískovanými ornamenty, obložkové zárubně se zdobnými dřevěnými supraportami a kováním, teracové podlahy s bordurou ve vstupní hale, cementová dekorativní dlažba v patře, stropy se štukovou výzdobou atd. Na jejich obnovu byl při rekonstrukci interiéru kladen zvláštní zřetel. Dveře byly citlivě repasovány a opatřeny nátěry nalezenými v průběhu repase (světlý tabák, perlově bílá barva), kování bylo zachováno a repasováno, teracová podlaha byla doplněna, stejně tak poškozená cementová dlažba, která byla na zakázku vyrobena dle původního řešení. Nové dveře byly provedeny dle dveří dochovaných, se zopakováním jejich řešení a profilace. V interiéru bylo dbáno na každý detail. Pečlivě zvažováno bylo i umístění vypínačů, zásuvek a nových prvků zabezpečení tak, aby jejich poloha v interiéru nerušila. Svítidla, nové podlahy a obklady i další prvky vnitřního vybavení byly laděny k celkovému vzhledu interiéru památky.

Jako velice problematický se z hlediska památkové péče ukázal požadavek hygieny na odvětrání vnitřních prostor pomocí vzduchotechniky. Toto řešení bylo předmětem četných úvah ze strany Národního památkového ústavu, územního odborného pracoviště v Josefově, a hledání nejvhodnějšího řešení, kdy bylo nezbytné skloubit technické požadavky a nutnost minimalizace zásahů do konstrukcí objektu. Řešení se nakonec podařilo nalézt, avšak za cenu několika průrazů a provedení pultového vikýřku ve střeše pro odvětrání vzduchotechniky.

V interiéru byla zrekonstruována většina vnitřních prostor objektu kromě obchodních prostor a reprezentativního bytu ve 2. NP, ve kterém byly za novodobými podhledy nalezeny zachovalé bohatě zdobené štukové stropy a na stěnách pod novodobými nátěry hlazené sádrové omítky. Štukové stropy nyní procházejí restaurováním, zbylý prostor na svoji rekonstrukci ještě čeká.

Prostory dvora byly komponovány jako jeden celek souznící svým pojetím a opakováním charakteristických motivů s řešením samotného objektu a jeho fasádami. Práce na dvoře stavby se soustředily zejména na rekonstrukci dvora jako celku, jeho ploch, zděného oplocení a drobných hospodářských objektů v Sobotce již zcela ojedinělých.

Na vnitřní straně ohradní zdi byla ztvárněna dekorativní pole, jejichž pozůstatky se v torzálním stavu dochovaly až do její rekonstrukce. Tyto byly zaměřeny a obnoveny na rekonstruované zdi. Z historických fotografií ještě vyplynulo, že část zdíva ohraničujícího nádvoří byla opatřena jednoduchým cimbuřím, i toto bylo při rekonstrukci obnoveno.

↑ Obr. 5. Sobotka, dům čp. 6, dvůr s původními zděnými kůlnami po obnově, foto: autorka, 2022

← Obr. 4. Sobotka, dům čp. 6, dvůr s původními zděnými kůlnami před obnovou, foto: autorka, 2021

Nově vzniklý otvor do vedlejší proluky s parkovacím stáním byl opatřen kovanou branou, která celý dvůr uzavřela a opticky oddělila oba sousedící prostory. V prostoru proluky se v minulosti nacházel drobný domek, po kterém se zachovalo pouze klenuté sklepení se studnou. Sklepení mělo být v rámci dláždění parkovací plochy na tomto pozemku zavezeno, město Sobotka však stálo o jeho zachování, k zavezení tedy nakonec nedošlo a sklepení bylo nově zpřístupněno ze dvora objektu čp. 6.

Podél zdi se dále nacházely drobné hospodářské stavby, zděné a dřevěné kůlny a chlívký, původní i novodobé, které byly v havarijním stavu a město Sobotka je zamýšlelo zbourat a na jejich místě vystavět nové, které by sloužily jako úložné prostory pro nově vzniklé byty. Nakonec se zástupce města podařilo přesvědčit o hodnotě těchto původních zděných kůlen, opatřených dekorativními prvky (omítková pole, profilované zakončení krokví při přesahu střechy atd.), které byly součástí jednotné koncepce dvora a spolupodílely se na vzhledu celého areálu. Tyto kůlny byly nakonec obnoveny dle původního řešení a barevnosti, se zopakováním veškerých výzdobných prvků.

Dřevěné novodobé kůlny ve špatném stavebnětechnickém stavu byly odstraněny a na jejich místě vystavěna pergola.

Při rekonstrukci dvora byly nalezeny pozůstatky cihelné dlažby, prostor dvora byl proto vydlážděn novou cihelnou dlažbou ve stejném formátu v kombinaci s mlatem. Zábradlí schodišť bylo zpracováno kovářsky dle zachovaného zábradlí v lodžii ve 2. NP objektu.

Rekonstrukce objektu byla provedena citlivě se snahou o zachování původních historických konstrukcí a s důrazem na každý detail, ať historický nebo nový, které spolu ladí a vytvářejí jednotný celek. Ocenit je nutné kromě celkového přístupu ke kulturní památce také rekonstrukci jednotně architektonicky komponovaného dvora s jeho jednotlivými prvky, které byt neprohlášené za kulturní památku, jsou svým řešením a celkovým pojetím historicky cenné a v Sobotce zcela ojedinělé.

Obnova objektu sýpky v areálu zámku v Žirči

Vladimíra Paterová

Areál památkově chráněné původně raně barokní rezidence jezuitů vznikl rozšířením renesanční tvrze. Jádrem areálu situovaného v severní části obce Žirč nad vysokým srázem břehů řeky Labe je čtyřkřídlový patrový zámek s kostelem sv. Anny a bývalý pivovar (dnes upravený pro potřeby pacientů s roztroušenou sklerózou). Mezi zámkem, pivovarem a kostelem vzniklo v předchozích letech parkově upravené náměstí. Západně se nachází přírodní park ohraničený oranžerií s litinovým pavilonem a kovovým loubím, v severním hrzení parku je vložena barokní sýpka.

Obr. 1. Žirč, objekt sýpky v roce 2012, foto: archiv NPÚ, ÚOP v Josefově